

منم مهدی!

زندگی و شخصیت امام مهدی علیه السلام

ابراهیم شفیعی سررسمانی

سرشناسه: شفيعى سروسٲانى، ابراهيم، ۱۳۴۳ -

عنوان و نام پدیدآور: منم مهدی (ع): زندگی و شخصیت امام مهدی (ع) / ابراهیم شفیعی سروستانی.

مشخصات نشر: تهران: موعود عصر (عج)، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاہری: ۲۰۰ ص.

شایبک: ۸-۶۳-۲۹۱۸-۹۶۴-۹۷۸-۱۵۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۸۹.

موضوع: محمد بن حسن (عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ق -

بند ۱۳۹۷: ۸م ۷ش/۵۱BP

۲۹۷/۹۵۹ : د. ی. د.

شماره پستی: ۵۴۱۵۹۱۷

منم مهدی! (زندگی و شخصیت امام مهدی (علیه السلام))

نویسنده: ابراهیم شفیعی سرمانی

ناشر: موعود عصر (عج)

سال و محل نشر: تهران، ۱۳۹۷

شایک: ۸-۶۳-۲۹۱۸-۹۶۴-۹۷۸

نوبت چاپ: اول

شمارگان: ۵۰۰

قیمت: ۱۵۰۰۰۰ ریال

آدرس مرکز پخش: تهران - ص. پ: ۸۳۴۷-۱۴۱۵۵

شماره تلفن: ۸۸۹۳۸۲۲۰-۸۸۹۴۱۲۳۵

فروشگاه اینترنتی: www.yaranshop.ir

فهرست مطالب

۹		سخن ناشر
۱۳		پیش گفتار
۲۹		فصل اول: تاریخ زندگی امام مهدی علیه السلام
۳۱		۱. چگونگی میلاد
۳۶		۲. نام، کنیه و القاب
۳۷		۳. غیبت صغرا
۳۷		۴. غیبت کبرا
۳۸		۵. نواب خاص امام عصر
۴۷		فصل دوم: ویژگی های امام مهدی علیه السلام
۵۰		۱. سیمای ظاهری
۵۶		۲. سجایای اخلاقی
۶۵		فصل سوم: عمر طولانی امام مهدی علیه السلام
۶۷		۱. پیش بینی عمر طولانی امام مهدی علیه السلام
۶۹		۲. پیشینه گفت وگو درباره عمر طولانی امام مهدی علیه السلام
۷۰		۳. پاسخ به شبهه طول عمر امام مهدی علیه السلام
۸۱		فصل چهارم: اثبات امامت امام مهدی علیه السلام

۸۳	۱. شرایط اجتماعی عصر میلاد
۸۷	۲. پیش‌بینی تولد امام مهدی علیه السلام
۸۹	۳. گواهان تولد امام مهدی علیه السلام
۹۳	۴. مشاهده‌کنندگان امام مهدی علیه السلام
۱۰۱	فصل پنجم: مفهوم و علل غیبت
۱۰۴	۱. تقسیم‌بندی دوران غیبت
۱۰۷	۲. فلسفه دو مرحله‌ای بودن غیبت
۱۱۰	۳. مفهوم غیبت
۱۱۴	۴. حدیث و فلسفه غیبت
۱۳۳	فصل ششم: مباحث تکمیلی
۱۳۶	۱. مفسر و فررندان امام زمان علیه السلام
۱۴۱	۲. محل امت امام عصر
۱۴۷	۳. جزیره خضرا
۱۵۷	۴. یاران امام مهدی علیه السلام در دوران غیبت
۱۶۸	۵. ملاقات با امام زمان علیه السلام
۱۸۳	۶. وفات یا شهادت امام عصر علیه السلام
۱۸۹	کتابنامه

پیش گفتار

۱. مفهوم شناسی مهدویت

«مهدویت»، از نام‌های مصادری جعلی و به معنای «مهدی (امام منتظر) بودن» است.^۱ وارث مهدی، نیز در لغت به معنای «کسی که خدا او را به سوی حق هدایت کرده»،^۲ «هائیت لده» و «ارشادشده» آمده است.^۳ اما در اصطلاح، مهدویت به معنای مهدی‌باوری مهدی‌گرایی و اعتقاد به امام مهدی (علیه السلام) به عنوان منجی موعود آخر زمان به کار می‌رود. به بیان دیگر، مهدویت بیانگر دیدگاه اسلام درباره جوان آینده و آینده جهان است.

مهدی، لقب منجی موعود مسلمانان است. بر اساس بررسی‌های برخی از صاحب‌نظران، در افزون بر ۲۷۰ روایت، این لقب برای این منجی موعود

۱. ر.ک: علی اکبر دهخدا، لغتنامه، چاپ اول از دوره جدید: تهران، مؤسسه انتشارات رجا، دانشگاه تهران، ۱۳۷۳، ج ۱۳، ص ۱۹۳۳۱.

۲. محمد بن مکرم (ابن منظور) لسان العرب، تحقیق: جمال‌الدین میر دامادی، بیروت، دار الفکر للطباعة و النشر و التوزیع - دار صادر، ۱۴۱۴ ق، ج ۱۵، ص ۳۵۴؛ محمد مرتضی الحسینی الزبیدی، تاج العروس من جواهر القاموس، تحقیق علی شیری، ۲۰ ج، چاپ اول: بیروت، دار الفکر، ۱۴۱۴ هـ، ج ۲۰، ص ۳۳۲؛ فخرالدین بن محمد الطریحی، مجمع البحرین، تحقیق: احمد حسینی اشکوری، تهران، مرتضوی، ۱۳۷۵، ج ۱، ص ۴۷۵.

۳. محمد معین، فرهنگ فارسی، چاپ سیزدهم: تهران، امیرکبیر، ۱۳۷۸، ج ۴، ص ۴۴۶۲.

به کار رفته است.^۱ در یکی از این روایات، امام صادق علیه السلام از پدران گرامی خود چنین نقل می‌کند:

پیامبر خدا که درود خدا بر او و خاندانش باد فرمود: مهدی، از فرزندان من است. نام او، نام من و کنیه او کنیه من، و شبیه‌ترین مردم در خلق و خو به من است. غیبت و حیرتی دارد که در آن امت‌ها گمراه می‌شوند. سپس مانند شهاب فروزان می‌آید و زمین را از عدل و داد پر می‌کند، به همان سان که از جور و ستم پر شده بود.^۲

در برخی از روایات آمده است که آن حضرت از آن رو «مهدی» نامیده می‌شود که مردم را به سوی امری نهان یا امری که از آنها مخفی شده هدایت می‌کند. در یکی از این روایات که از امام محمد باقر علیه السلام نقل شده، آمده است:

... مهدی، مهدی نامیده شده است؛ چون به امری نهان هدایت می‌کند.

در روایت دیگری، به نقل از امام صادق علیه السلام چنین می‌خوانیم:

... و اینکه [حضرت] قائم [مهدی] خوانند برای آن است که به چیز گمشده‌ای راهنمایی می‌کند.^۳

۱. ر.ک: لطف الله صافی گلپایگانی، منتخب الأثر فی الإمام الثانی عشر علیه السلام، چاپ اول، قم، مکتب المؤلف، ۱۴۲۲ ه.ق، ج ۳، صص ۴۴۳ و ۴۴۴.

۲. ۱. محمد بن علی بن حسین (شیخ صدوق)، کمال الدین و تمام النعمة، مؤسسة النشر الإسلامی، بی‌تا، ج ۱، ص ۲۸۶، ح ۱.

۳. محمد بن ابراهیم نعمانی، کتاب الغیبة، تحقیق: علی اکبر غفاری، تهران، مکتبة الصدوق، بی‌تا، صص ۲۳۷، ح ۲۶.

۴. محمد بن محمد بن نعمان (شیخ مفید)، الإرشاد فی معرفة حجج الله علی العباد، ترجمه و شرح: سید هاشم رسولی محلاتی، تهران، علمیه اسلامیة، بی‌تا، ج ۲، ص ۳۵۸.

۲. مهدویت در اسلام

شاید بتوان گفت در طول تاریخ، هیچ موضوعی به اندازه قیام مصلحی جهانی که بشر را به سوی سعادت و نیک‌بختی ابدی رهنمون می‌سازد و داد مظلومان را از ظالمان باز می‌ستاند، فکر آدمیان را به خود مشغول نداشته است. از این رو، اقوام و مذاهب گوناگون به نوعی در انتظار ظهور ابرمردی به سر می‌برند که نماد تمام آرمان‌های بشر به شمار می‌آید تا سرانجام روشی جهان را از عدل و داد پراسازد.

در این میان، اعتقادی که میان مسلمانان به ویژه شیعیان در مورد قیام و انقلاب مهدی موعود علیه السلام به عنوان مصلح کل و منجی بشر وجود دارد، در عین دارا بودن جرمه‌های آرمانی، از ریشه‌های عمیق و مستحکم مکتبی برخوردار بوده و مکتبی به سخنان تردیدناپذیر پیشوایان معصوم دین است. علما و متفکران اسلامی نیز در طول قرون، با بیان احادیث پیشوایان دین در زمینه ظهور قائم علیه السلام این اعتقاد را ترویج داده و با پاسداری از اندیشه مهدویت و تحجیم مبانی فکری انتظار ظهور مصلح جهانی، به شبهه‌های مخالفان در این زمینه پاسخ گفته و بر استواری این اندیشه افزوده‌اند.

باور به مهدویت از مسائلی است که همه مذاهب اسلامی بر آن اتفاق نظر دارند و مختص به پیروان مکتب اهل بیت علیهم السلام نیست. شمار فراوان احادیث مرتبط با مهدویت در منابع مورد اعتماد اهل سنت، متون و تأیید این موضوع توسط دانشمندان بزرگ سنی، به ما اطمینان می‌دهد که باور به ظهور مهدی موعود علیه السلام به هیچ روی منحصر به شیعیان نیست و قاطبه فرق اسلامی آن را چون عقیده‌ای ضروری و قطعی پذیرفته‌اند. این موضوع در ده‌ها کتاب و رساله مستقلاً که دانشمندان اهل سنت درباره

امام مهدی علیه السلام نگاشته‌اند،^۱ به روشنی مشخص است. افزون بر این، در جوامع حدیثی شش‌گانه هم که مهم‌ترین و معتبرترین منابع حدیثی آنان به شمار می‌رود، با صراحت بر آن تأکید شده است.^۲

شیخ عبدالمحسن عباد آل بدر از عالمان برجسته دانشگاه اسلامی مدینه در نگاشته‌ای که با هدف پاسخ به منکران مهدویت تهیه شده است، اسامی تعدادی از دانشمندان اهل سنت را که بر تواتر احادیث امام مهدی علیه السلام تصریح کرده‌اند، نام می‌برد و کثرت این احادیث، تعدد طرق آنها و اعتقاد فرقه‌های مختلف اسلامی به مضمون آنها را دلیلی بر وجود حقیقتی ثابت می‌داند. در آخر الزمان به وقوع خواهد پیوست.^۳

۳. ضرورت شناخت معارف مهدوی

شناخت معارف مهدوی، ضرورت تردیدناپذیر عصر ماست. ضرورتی که اگر به خوبی درک شود و رجوع مختلف آن چنان‌که شایسته است، تبیین گردد، برکات فراوانی را نصیب جوامع اسلامی ما می‌سازد.

وجوه مختلف ضرورت شناخت معارف مهدوی در عصر حاضر را به این شرح می‌توان برشمرد:

الف) وجه اعتقادی

بر اساس روایات تردیدناپذیری که شیعه و سنی آنها را روایت کرده‌اند، بر

۱. رک: علی محمد علی دخیل، *الإمام المهدی علیه السلام*، چاپ دوم: بیروت، دار الفکر، ۱۴۰۳ هـ. ق، ص ۱۴۰.

۲. سید محمد حسینی، *مهدویت از نگاه اهل سنت*، در: محمد محمدی ری شهری، *دانشنامه امام مهدی علیه السلام بر پایه قرآن، حدیث و تاریخ*، چاپ اول: قم، مؤسسه علمی، فرهنگی دارالحدیث، ۱۳۹۳، ج ۱، ص ۷۶.

۳. رک: عبدالمحسن عباد آل بدر، *عقیده اهل السنة و الأثر فی المهدی المنتظر*، ص ۲۹، به نقل از: همان، ص ۸۴.

هر فرد مسلمان واجب است که امام زمان خود را بشناسد تا بدین وسیله از خطر در افتادن به جاهلیت قبل از اسلام و فرو رفتن در گرداب کفر و شرک و ارهد و امکان زیستن و مردن بر مبنای اعتقاد راستین را بیابد. این همه تأکید بر لزوم معرفت امام در آموزه‌های اسلامی، از آن روست که معرفت، مقدمه دل بستن،^۱ دل بستن، مقدمه سر سپردن^۲ و سرسپردن به امام حق، مقدمه نجات و رستگاری است^۳ و این اساس دعوت همه انبیا و اولیا است.

با توجه به آنکه گفته شد، بر هر یک از ما واجب است که همه تلاش‌های لازم برای شناخت امام عصر خود، حضرت حجت بن الحسن (علیه السلام) به کار گیریم و با شخصیت و جایگاه آن حضرت در عالم هستی چنان‌که باید، آشنا شویم تا هر یک بتوانیم به وظایفی که در برابر آن امام داریم، به گونه‌ای شایسته عمل کنیم.

(ب) وجه فرهنگی

کشور ما کشوری است با اکثریت - معیت جوان و پر شور، جمعیت جوانی که در صورت یافتن آرمانی با ارزش‌ها، شایسته و توان بالقوه و

۱. در روایتی که از امام صادق (علیه السلام) نقل شده، آمده است: «... الْحُبُّ أَوَّلُ الدِّينِ رَفَقَهُ» یعنی دوستی فرع حاصل معرفت است» (محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، چاپ سوم: بیروت، دار الایمان، ۱۴۰۳ ه. ق، ج ۶۷، ص ۲۲، ح ۲۲).

۲. پیامبر گرامی اسلام (صلی الله علیه و آله) در پاسخ مردی اعرابی که از ایشان خواسته بود به وی پندی بیاید، فرمود: «الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ» انسان با کسی همراه می‌شود که او را دوست دارد». همان، ج ۲۷، ص ۱۰۲، ح ۶۷.

۳. چنان‌که در روایت معروف امام رضا (علیه السلام) حدیث سلسله الذهب آمده است، ورود در قلعه استوار توحید و ایمنی یافتن از عذاب الهی، مشروط به پذیرش ولایت امام معصوم (علیه السلام) است. (ر.ک: همان، ج ۳، ص ۷، ح ۱۶).

۴. برای مطالعه بیشتر در این زمینه، ر.ک: ابراهیم شفیع سروستانی، معرفت امام زمان (علیه السلام) و تکلیف منتظران، چاپ سوم: تهران، موعود عصر، ۱۳۹۰، صص ۱۲۵ - ۱۳۸.

بالفعل خود را به پای آن می‌ریزد و از هرگونه سکون و رکود و انحراف و تباهی بیزاری می‌جوید. همان‌گونه که جوانان پرشور عصر انقلاب و دوران دفاع مقدس در پی آرمان‌های ارزشمند بنیان‌گذار نظام جمهوری اسلامی، با گذر از همه تمنیات و خواهش‌های نفسانی، خود را یک‌سره وقف جهاد و مبارزه در راه خدا کردند و به بالاترین درجات ایمان و رستگاری دست یافتند.

تشکیل حکومت جهانی به رهبری امام مهدی (علیه السلام)، گسترش قسط و عدل در سراسر گیتی و نابود کردن همه مظاهر کفر، ستم و تباهی آرمانی است که اگر به درستی شناسانده شود و وجوه مختلف آن تبیین گردد، می‌تواند تسلی و آرامش برای نسل‌های پس از آن را چون پدران خود بویاید. پایدار نگه دارد و از توانمندی‌های آنها به بهترین صورت ممکن بهره‌برداری کند. این رو در عصر حاضر، جامعه ما بیش از هر زمان دیگر، نیازمند پرورش فرهنگ انتظار و باور مهدویت است و به جرئت می‌توان گفت اگر به‌خوبه به این موضوع پرداخته شود، می‌تواند بسیاری از توطئه‌های فرهنگی دشمنان را خنثی کند.^۱

ج) وجه سیاسی

این وجه را از دو منظر می‌توان مطالعه کرد:

نخست، از منظر فلسفه سیاسی و مبانی مشروعیت نظام حکومت جمهوری اسلامی ایران، بر مبنای نظریه ولایت فقیه و ولایت امام فقها از امام زمان، شکل گرفته است و به همین دلیل بقا و استمرار سروریت و مقبولیت این نظام، در گرو تبیین و تشریح دقیق مبانی کلامی و فقهی

۱. برای مطالعه بیشتر در این زمینه رک: اسماعیل شفیعی سروستانی، *استراتژی انتظار*، چاپ اول: تهران، موعود عصر، ۱۳۸۱، صص ۲۳ - ۲۷ و ۶۹ - ۷۸.

آن برای نسل حاضر و نسل‌های آینده است. در این میان پرداختن به موضوع‌هایی چون ضرورت وجود حجت الهی در هر عصر، جایگاه و نقش امام زمان (علیه السلام) در عالم هستی، شیوه بهره‌گیری مردم از امام زمان در دوران غیبت و وظایف و تکالیف مردم در برابر امام عصر از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

و م. از منظر علوم سیاسی و روابط بین‌الملل: در سال‌های اخیر دو موضوع مهم و کلیدی در جهان مطرح شده است که در ظاهر خاستگاه و مبانی متفاوتی دارند ولی در اهداف، آثار و نتایج مشترکند. این دو موضوع عبارتند از:

یک - «جهانی‌سازی»^۱ یا «جهانی شدن»^۲: این موضوع بیشتر در مجامع دانشگاهی و از سوی نظرپردازان علوم سیاسی و روابط بین‌المللی مطرح شده و در پی القای این مطلب است که «به دنبال محو شدن مرزهای جداکننده، جهان به تدریج به سوی نوعی همگنی یا هم‌گونگی بیشتر در عرصه‌های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و حتی فرهنگی حرکت می‌کند»^۳ و «این اتفاق از طریق توسعه سرمایه‌داری و تکنولوژی، مساعد آن (Techno-capitalism) آن هم در مسیری مشخص رخ خواهد داد»^۴.

ایده «نظم نوین جهانی» رئیس جمهور وقت آمریکا (بوش پدر)، نظریه «پایان تاریخ» فوکویاما و راه‌کار «برخورد تمدن‌ها»^۵ و «تنگنا» بیان‌گر همین پدیده جهانی‌شدن یا جهانی‌سازی است که به گمان آنها، محرومیت

۱. Globalizing.

۲. Globalization.

۳. رک: علی‌رضا شجاعی زند، «دین و جهانیت، جهانی‌شدن، جهانی‌سازی و جهانی‌گرایی»، مندرج در جهانی‌شدن و دین: فرصت‌ها و چالش‌ها (مقالات چهارمین کنفرانس دین پژوهان)، چاپ اول: قم، دبیرخانه دین پژوهان کشور، ۱۳۸۲، ج ۱، ص ۳۰.

۴. همان، ص ۳۳.

جهان غرب و به ویژه امریکا رخ خواهد داد و در نهایت به پذیرش الگوی نظام لیبرال - دموکراسی از سوی همه کشورهای جهان و سلطه فرهنگ، اخلاق و مدنیت مغرب زمین بر سراسر گیتی، منجر خواهد شد.

دو - آخرالزمان گرایی و تلاش در جهت تحقق پیش‌گویی‌های کتاب مقدس: جریانی که امروز بیشتر با عنوان «مسیحیان صهیونیست»^۱ «مسیحیان انجیلی»^۲ یا «مسیحیان بنیادگرا»^۳ در جهان شناخته می‌شوند، به ویژه در سال‌های اخیر، با زنده کردن پیش‌گویی‌های کتاب مقدس و دامن زدن به آن تلاش وسیعی را برای تبلیغ، ترویج و محقق ساختن باورهای خود در جهان آغاز کرده است. بر اساس باور این گروه از مسیحیان پروتستان، مشیت خداوند بر این قرار گرفته است که جهان پس از طی مراحل هفت‌گانه از جمله آنها تشکیل اسرائیل بزرگ، بازگشت قوم یهود به سرزمین موعود، بازیابی معبد سلیمان و وقوع جنگ عظیم هسته‌ای «آرمگدون»^۴ است، از کشته دوباره حضرت مسیح (علیه السلام)، استقرار حکومت هزارساله او و حاکمیت صلح و عدالت را شاهد باشد.^۵

این گروه معتقدند که با رفسوع نبرد آخرالزمان (آرمگدون) همه غیرمعتقدان به آرمان‌های مسیحیت بنیادگرا اعم از یهودی، مسیحی و مسلمان از بین خواهند رفت و تنها کسانی باقی می‌مانند که به این آرمان‌ها باور داشته‌اند.

ویژگی مهم جریان یاد شده این است که تنها باورهای سیاسی از

۱. Christian Zionists.

۲. Evangelists.

۳. Fundamentalist Christian.

۴. Armageddon.

۵. ر.ک: محمد السماک، «کلید فهم سیاست امریکا: موضع امریکا در برابر رژیم صهیونیستی از پشتوانه‌های مذهبی تا منافع سیاسی» مندرج در کتاب پیش‌گویی‌ها و آخرالزمان (مجموعه مقالات)، چاپ اول: تهران، موعود عصر، ۱۳۸۵، صص ۱۹۰ - ۱۹۱.

مفاهیم مذهبی بسنده نمی‌کند، بلکه تلاش می‌کند تا با ارائه یک «پروژه» تحولات آینده را بر مبنای تفاسیر خود رقم زند.^۱

دیدگاه آخرالزمان شناسانه مسیحیان صهیونیست اگرچه در ظاهر غیرسیاسی است، ولی از آن‌جا که این مباحث به ظاهر دینی، امروز دستمایه سردمداران کاخ سفید قرار گرفته و به بهانه‌ای برای توجیه سیاست‌های سده گرانه و تجاوزطلبانه آنها در جهان تبدیل شده است، به مباحث سیاسی، راهبردی و روابط بین‌الملل هم ارتباط پیدا می‌کند.

با توجه به مباحث یاد شده روشن می‌شود که در عصر حاضر، با توجه به دلایل ذیل پرداختن به موضوع مهدویت و مبنای دین شناختی آن از وجه سیاسی نیز رار اهمیت است:

نخست اینکه، تبیین مبانی مشروعیت نظام جمهوری اسلامی و دفاع عالمانه از آن بدون شناخت دقیق مبنای مهدویت و درک عمیق دیدگاه پیشوایان دین در زمینه چگونگی اداره جامعه و حکومت در عصر غیبت و نسبت این دیدگاه با فرهنگ انتظار امکان پذیر نیست.

دوم، زیستن در جهان امروز و مقاومت در برابر سیل بنیان‌کن جهانی‌سازی که فرهنگ، سیاست و اقتصاد همه کشورها را مستقل را نشانه رفته و به چیزی کمتر از سلطه بر کل جهان بسنده نمی‌کند تنها با داشتن تحلیل‌های قوی و مستحکم مبتنی بر مبنای، مبادی و منابع دینی و باور قلبی به برتری داشته‌های خود بر بافته‌های دیگران، امکان‌پذیر است. در این دو، جز با شناختی جامع از باور مهدوی و فرهنگ انتظار که بیانگر دیدگاه اسلام درباره «جهان آینده و آینده جهان» است، محقق نخواهد شد.

سوم، نقد و بررسی عالمانه دیدگاه‌های آخرالزمان گرایانه مسیحیان صهیونیست، پایداری در برابر اقدام‌های فرهنگی، سیاسی و نظامی این

جریان و خشی کردن توطئه‌های آنها علیه جهان اسلام، تنها با اتکا به باور خلل‌ناپذیر مهدویت ممکن است، باوری که آینده جهان را تنها از آن بزرگ منجی موعود حضرت مهدی علیه السلام می‌داند و معتقد است که مسیح علیه السلام نیز پس از نزول از آسمان به آن حضرت اقتدا می‌کند.

د) وجه اجتماعی

«فرهنگ انتظار» تنها حیات فردی و زندگی شخصی انسان‌ها را در بر نمی‌گیرد و همه مناسبات اجتماعی را نیز شامل می‌شود؛ یعنی هم‌چنان که هر مصداق حیات فردی انسان‌ها - زندگی و مرگ، حرکت و سکون، فعل و ترک، موافقت و مخالفت، دوستی و دشمنی و... - باید رنگ انتظار بگیرد و از این ره‌رگ متأثر شود، همه مناسبات اجتماعی - فرهنگ، سیاست و اقتصاد - نیز باید به نوعی متأثر از انتظار باشد و میان جامعه منتظر و جامعه غیر منتظر تفاوتی احساس می‌شود. به بیان دیگر در یک جامعه منتظر، نظام تعلیم و تربیت، مناسبات سیاسی و حکومتی، قوانین و مقررات دولتی، روابط تجاری و اقتصادی، ضوابط معماری و شهرسازی، حقوق و وظایف شهروندی و... باید بر اساس فرهنگ انتظار و با هدف زمینه‌سازی برای ظهور امام مهدی علیه السلام و استقرار حکومت او و مهدوی سامان یابند. با توجه به مطالب یاد شده بر همه سببها، لازم است که با شناخت بیشتر از معارف مهدوی و درک وجوه مختلف آن، زمینه را برای تحقق جامعه منتظر فراهم سازند.

۴. دیدگاه‌های موجود در زمینه شناخت معارف مهدوی

با توجه به دیدگاه‌ها و رویکردهای مختلفی که در زمینه شناخت باور مهدوی و فرهنگ انتظار وجود دارد، این پرسش مطرح می‌شود که آیا

وجوه یاد شده براساس همه دیدگاه‌ها و رویکردهای موجود قابل بحث و بررسی هستند، یا اینکه تنها براساس دیدگاه و رویکرد ویژه‌ای می‌توان این وجوه را بررسی کرد و به پرسش‌های مطرح در هر یک از این زمینه‌ها پاسخ گفت؟

برای یافتن پاسخ این پرسش، لازم است مؤلفه‌های اساسی دو دیدگاه مهم از دیدگاه‌های موجود در زمینه شناخت معارف مهدوی را بررسی کنیم.

الف) دیدگاه کلاسی - تاریخی

در این دیدگاه، وجهه ارباب‌شخصیت و زندگانی امام مهدی علیه السلام مورد توجه قرار می‌گیرد؛ اینک آن حضرت، حجت خدا، تداوم بخش سلسله حجت‌های الهی و دوازدهمین امام معصوم از تبار امامان معصوم شیعه علیهم السلام است که در حال حاضر در غیبت سر می‌برد. دوم اینکه ایشان شخصیتی است تاریخی که در دوره زمینی معینی، از پدر و مادر مشخصی به دنیا آمده، حوادث متعددی را پشت سر گذاشته، با انسان‌های مختلفی ارتباط داشته و منشأ رویدادهای مختلفی در عصر غیبت صغرا بوده است. سوم اینکه آن حضرت منجی موعود شیعه است و با ظهور خود همه مظاهر ستم را نابود و جهان را از عدل و داد آکنده می‌سازد.

بر این اساس، در بیشتر کتاب‌هایی که با دیدگاه کلامی - تاریخی به بررسی شخصیت و جنبه‌های وجودی امام مهدی علیه السلام پرداخته شده، سرفصل‌های مشابهی روبه‌رو می‌شویم که برخی از مهم‌ترین آنها به قرار زیر است: لزوم وجود حجت الهی در هر عصر؛ اثبات ولادت؛ دلایل امامت؛ ویژگی‌های شخصی؛ فلسفه غیبت؛ نواب خاص؛ راز طول عمر؛ معجزات؛ توقیعات (پیام‌ها)؛ نشانه‌های ظهور آن حضرت و...